

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Äriõiguse ja intellektuaalse omandi õppetool

Mirko Kikkamägi

VÄHEMUSAKTSIONÄRI ÕIGUS TEABELE

Bakalaureusetöö

Juhendaja
Dr. iur. Andres Vutt

Tartu
2013

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Aktsiaseltsi kohta teabe andmise eesmärgid	5
1.1 Hääletamise eeldus:	5
1.2 Aktsionäri poolt nõudmiste esitamine aktsionäri õiguste rikkumise korral	6
1.3 Kapitali paigutuse analüüs.....	6
1.4 Üldkoosoleku käigu mõjutamine.....	7
1.5 Muude aktsionäri õiguste maksma panek.....	8
1.6 Kokkuvõte	8
2. Traditsiooniline teabe mudel ja selle puudused.....	10
2.1 Aktsionäride üldkoosolek ja seal saadav teave.....	11
2.2 Avaldatud informatsiooni pädevus.....	11
2.3 Aktsiaseltsi struktuurist tulenevad puudused	12
2.3.1 Paljude aktsionäridega aktsiaselts	12
2.3.2 Aktsiaseltsil on üks kontrolliv aktsionär	13
2.4 Kokkuvõte	14
3. Teabe taotlemine.....	15
3.1 Teabenõude esitamine ja juhatuse poolt teabe andmine.....	15
3.2 Täiendav tähtaeg.....	18
3.3 Teabe andmisest keeldumine:.....	19
3.4 Teabe andmise taotlemine kohtu kaudu	20
3.5 Erikontrolli taotlemine.....	21
3.6 Kokkuvõte	22
4. Ettepanekud vähemusaktsionäride õiguste kaitseks	24
4.1 Kohtupraktika ja olulise kahju sisustamine	24
4.2 Aktsionäri kahju hüvitamise nõue aktsiaseltsi vastu	25
4.3 Vähemusaktsionäri väljaastumisõigus.....	26
4.4 Kokkuvõte	26
Kokkuvõte	28
Résumé	30
Kasutatud kirjandus	32

Sissejuhatus

Käesolev bakalaureusetöö püüab vastata küsimusele, kas äriseadustiku (edaspidi ÄS) § 287 lg 1¹ sätestatud aktsionäri õigus teabele on piisav tagamaks vähemusaktsionäri õiguste piisav kaitse. Töö keskendub mittenoteeritud aktsiaseltside vähemusaktsionäride õigusele teabele. Autori hüpotees on, et Eesti õiguses sätestatud võimalused ei ole käesoleval hetkel piisavad tagamaks efektiivse vähemusaktsionäride õiguste kaitse. Eelkõige seisneb see vähemusaktsionäride puudulikus teabe hankimise võimaluses, mis omakorda takistab teiste aktsionäri õiguste efektiivset teostamist.

Bakalaureusetöö kirjutamisel on kasutatud nii erialakirjandust, Eesti kohtupraktikat kui ka muid normatiivakte. Tulenevalt teema olemusest on tuginetud eelkõige Eesti kohtupraktikale ja erialakirjandusele. Samas on kasutatud ka kohast välismaa õiguskirjandust, eelkõige mis puudutab Saksamaad, millest Eesti õigussüsteem on palju eeskuju võtnud.

Käesoleva bakalaureusetöö esimene peatükk keskendub aktsionäri informeerimise eesmärkidele, kuna aktsiaseltsi kohta teabe hankimine ei ole aktsionäri jaoks eesmärk omaette. Pigem on see meede teostamiseks kõiki teisi aktsionärile võimaldatud õigusi. Siiski on aktsionäri õiguste teostamise eelduseks asjaolu, et aktsionär on kursis aktsiaseltsi käekäiguga ja võimalike enda õiguste kuritarvitamisega.

Bakalaureusetöö teine peatükk keskendub traditsiooniliselt aktsionärile antava teabe mudelile ning analüüsib selle mudeliga kaasnevaid probleeme. Peatükk annab ülevaate, kuidas tavapäraselt saavad aktsiaseltsi aktsionärid aktsiaseltsi kohta käivat teavet. Lisaks annab peatükk ülevaate peamistest praktikas vähemusaktsionäri positsiooni keerulisemaks tegevast aktsiaseltsi omandistruktuurist. Aktsiaseltsi omandistruktuur tingib paljuski selle, kuivõrd on aktsiaselts kui ka selle juhid huvitatud vähemusaktsionärile teavet jagama.

Kolmandas peatükis keskendutakse sellele, kuidas Eesti õiguse kohasele teabe taotlemisele. Peatükk annab ülevaate mis on teabe taotlemise eeldused kui ka kuidas teabe taotlemine praktikas välja näeb. Käsitletakse nii aktsionäri aktsiaseltsilt teabe taotlemist, juhatuse poolset teabe andmisest keeldumist kui ka vähemusaktsionäri võimalust pöörduda kohtusse taotlemaks teabe andmise otsustamise üldkoosolekule otsustamiseks andmist või siis kohtu

---

¹ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

enda poolt seisukoha võtmist, kas juhatus peaks teavet taotlenud aktsionärile nõutud teavet andma. Eelkõige keskendutakse Eesti kohtute praktikale. Kuigi käesolevaks hetkeks ei ole teabeõiguse valdkonnas veel piisavalt kohtupraktikat, siis on olnud mõned põhimõttelised lahendid, mis on toonud sellesse valdkonda selgust. Kolmandas peatükis jõuab autor ka kohtupraktika ja üldise analüüsi põhjal järeldusele, mis puudutab bakalaureusetöö hüpoteesi vähemusaktsionärile võimaldatud meetmete osas.

Viimases peatükis käsitleb autor mõningasi ettepanekuid tagamaks vähemusaktsionäride õiguste parem kaitse. Eelkõige keskendutakse kolmele lahendusele, millest osade elluviimine jääb Eesti kohtute ülesandeks oma praktika välja kujundamisel.

1. Aktsiaseltsi kohta teabe andmise eesmärgid

Traditsiooniline investor investeerib Kontinentaal-Euroopas märkimisväärse oma varadest ühte äriühingusse². See kehtib nii noteeritud kui ka noteerimata äriühingute kohta. Sellistes olukordades on investearingu teinud aktsionär olulisel määral mõjutatud konkreetse äriühingu käekäigust. On mõistlik eeldada, et aktsionär on huvitatud aktsiaseltsi puudutavast teabest.

Äriühingu aktsionärile aktsiaseltsi kohta käiva teabe andmine täidab mitmeid eesmärke. Peamiselt võib loetleda 5 eesmärki:

- hääletamiseks eelduste loomine;
- aktsionäri nõudmiste esitamine aktsionäri õiguste rikkumise korral;
- kapitali paigutuse analüüs;
- aktsionärile üldkoosoleku käigu mõjutamise võimaldamine;
- muude aktsionäri õiguste maksmapaneku võimaldamine.³

1.1 Hääletamise eeldus:

Äriseadustiku § 290 kohaselt teostavad aktsionärid oma õigusi aktsiaseltsis üldkoosolekul.⁴ Aktsionäride üldkoosolekul osalemine ja seal hääletamine on üks olulisemaid aktsionäride õigusi, kuna see võimaldab aktsionäridel teostada oma aktsiaseltsiga seotud juhtimisõigust. Hääletamise läbi võetakse vastu aktsiaseltsi jaoks olulisi otsuseid, kinnitatakse majandusaasta aruanne, otsustatakse ka erinevate aktsionäride õiguste teostamise üle ehk kokkuvõttes mõjutatakse ühingu käekäiku.

Selleks et aktsionär saaks üldkoosolekul oma õigusi kõige efektiivsemalt ja mõistlikumalt teostada on tal vaja olla kursis aktsiaseltsi ja konkreetset hääletamisel oleva teemaga seotud relevantse informatsiooniga. Ei saa rääkida sisulisest ja efektiivsest aktsionäride õiguste teostamisest üldkoosolekul kui aktsionäride käitumine ja hääletamine on tingitud puudulikust teabest tegelike ja ka potentsiaalselt teda mõjutavate asjaolude osas. Seega on adekvaatse teabe omamine aktsionäride poolt vajalik aktsionäride ühe põhiõiguse – hääletamise sisuliseks teostamiseks.

---

² Loderer, C. F. Protecting Minority Shareholders: Listed vs Unlisted Firms, European Corporate Governance Institute, Finance Working Paper No. 133/2006, p 12

³ Greinoman, M. Aktsionäri mittevaralised õigused Juridica, 2001 nr 1, lk 47

⁴ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

1.2 Aktsionäri poolt nõudmiste esitamine aktsionäri õiguste rikkumise korral

Aktsiaseltside majandustegevuses tuleb ette aktsionäride õiguste rikkumisi. Olgu selleks siis määratud dividendi mitte välja maksmine, tasumata tagasimakse äriühingu ühinemise või jagunemise korral või mõne muu äriühingu kohustuse rikkumine.⁵ Sellisteks olukordadeks on seaduses sätestatud aktsionäride õiguskaitsevahendid. Selleks, et aktsionär saaks enda õigusi realiseerida, milleks muu hulgas on tema õiguste rikkumise korral nõudmiste esitamine, on tal vaja informatsiooni nimetatud õiguste rikkumise kohta. Näiteks juhatuse liikme poolt aktsiaseltsi nimel tema endaga tehingu tegemise kohta on aktsionäril võimalik omapoolne nõue esitada eeldusel, et ta nimetatud tehingu toimumisest on teadlik. Isegi juhul, kui aktsionär on teadlik, siis võib tal vaja olla täiendavat informatsiooni, et saada selgus, mil määral tema õigusi on rikutud, et vastu võtta otsus tema poolseks edaspidiseks käitumiseks. Sellises olukorras on põhjendatud aktsionäri õigus nõuda juhatusest täiendavat informatsiooni.

1.3 Kapitali paigutuse analüüs

Turumajanduslikus süsteemis võistlevad äriühingud kapitali eest. See kehtib nii börsil noteeritud kui ka mittenoteeritud äriühingute puhul. Aktsionär omab AS § 226 kohaselt aktsiaid, mis annavad aktsionärile õiguse osaleda aktsionäride üldkoosolekul ning kasumi ja aktsiaseltsi lõpetamisel allesjäänud vara jaotamisel, samuti muud seaduses sätestatud ja põhikirjaga ettenähtud õigused.⁶ Selleks, et omandada aktsiaseltsis osalus ehk aktsiaid on potentsiaalselt aktsionäril vaja teavet konkreetse aktsiaseltsi kohta. See kehtib ka hinnangu osas kas jätkata aktsiaseltsis aktsionär olemist või viia oma kapital mõnda teise äriühingusse, mis potentsiaalselt toodaks investorile rohkem kasumit. Aktsionär saab hinnata oma kapitali paigutust põhjalikult ainult juhul, kui tal on piisav ning tõene informatsioon äriühingu seisukorra osas.

Aktsionär on eelkõige huvitatud aktsiaseltsi poolt toodetud lisandväärtusest - kasumist. Olgu see siis aktsiaseltsi poolt aktsionärile välja makstud dividendide näol või teenitud kasumi tõttu suurenenud aktsiaseltsi turu- või likvideerimisväärtus. Ratsionaalne investor võtab majanduslike otsuste tegemisel arvesse kõik talle teada olevad ja mitte teada olevad asjaolud ja andmed. Mida rohkem on aktsionäril aktsiaseltsi kohta informatsiooni, seda kindlam saab ta olla aktsiaseltsi võimes toota kasumit. See omakorda tähendab, et aktsionäril on hea

---

⁵ Vutt, M. Aktsionäri kahju hüvitamise nõue aktsiaseltsi ja selle juhtorgani liikmete vastu. – Juridica II/2012, lk 92-93

⁶ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

ülevaade ning seetõttu ei ole põhjendatud riskipreemia küsimine vastavalt eksisteerivale teadmatuse riskile.

Esindusteooria kohaselt eeldatakse, et kapitali panustamine äriühingu aktsiakapitali toimub ainult juhul (või mõistliku hinnaga), kui kapitali paigutusega seotud ebakindlused on maandatud rahuldava tasemeni. Ratsionaalne investor parandab oma teabe ebasoodsust läbi juhatuse. Investor on valmis investeerima ainult juhul, kui teabe saamisega seotud probleemid, mis võivad seada investorit ebasoodsasse olukorda on maandatud rahuldava tasemeni enne kui kapitali paigutus on tehtud või talle on adekvaatselt tasutud ülesvõetud riski osas. See kehtib ka informatsiooniga seotud probleemide osas aktsionäriks olemise ajal.⁷

Seega sõltub teabe kättesaadavusest potentsiaalse aktsionäri otsus, kas astuda konkreetse äriühingu aktsionäriks. Ratsionaalne aktsionär võtab kogu talle teada olevat informatsiooni arvesse, see tähendab ka talle potentsiaalselt teada olevat äriühinguga seotud teadmatust. Mida vähema on selgelt informatsiooni, seda suuremat preemiat üldjoontes aktsionär nõuab. Üldiselt on nimetatud preemia välja selgitamine lihtsam börsil avalikult noteeritud ja kaubeldavate äriühingute puhul, kuid ka noteerimata äriühingute puhul tuleb arvestada asjaoluga, et aktsionäril on võimalus võõrandada oma aktsiad ja viia oma vara mõnda teise äriühingusse temale väärtust looma. Ühiskonna vaatenurgast on parim lahendus ühiskonnas leiduvate ressursside kõige optimaalsem ja efektiivsem kasutus.

Seega loob efektiivne teabe jagamise süsteem eeldused optimaalsemaks ja efektiivsemaks majanduslikuks toimimiseks, kuna täiendav kulu äriühingu jaoks kapitali kaasamisel on väiksem kui olukorras, kus potentsiaalne aktsionär peab piiratud teabe kontekstis tegema majanduslikke otsuseid.

1.4 Üldkoosoleku käigu mõjutamine

Aktsionär teostab oma õigusi aktsiaseltsi suhtes aktsiaseltsi üldkoosolekul. Üheks tema õiguste teostamise vormiks on ka teiste aktsionäride teadvustamine äriühinguga seotud informatsioonist. Samuti on aktsionäril õigus heade kommete piires mõjutada teiste aktsionäride käitumist. Kuna aktsionäril endal ei pruugi olla vajalikku hääle arvu spetsiifilise otsuse vastuvõtmiseks, siis on tal võimalus mõjutada teisi aktsionäre tema ettepanekut toetama. Selleks on aktsionäril aga vaja selget teavet aktsiaseltsi seisundi kohta, kuna teised

---

⁷ Baums, T. Changing Patterns of Corporate Disclosure in Continental Europe: the Example of Germany, European Corporate Governance Institute, Law Working Paper N°. 05/2002 October 2002, p 3

aktsionärid ei pruugi puhtalt aktsionäri selgituse peale olla piisavalt veendud kindlal viisil käitumiseks.

Äriühingult teabe taotlemisega võib aktsionäridele teatavaks saada teave, mis võib neid mõjutada mingil viisil käituma. Samuti on teabe olemasolu eelduseks, et aktsionär saaks veenda teisi aktsionäre taotlema muuhulgas ka juhatuse ja/või nõukogu liikme vahetamist, vastutusele võtmist või muud õiguskaitsevahendit. Seda olukorras, kus tal endal ei ole vajaliku häälte arvu nimetatud tegevuse taotlemiseks. Seega on aktsionäril üldkoosoleku käigu kui ka teiste aktsionäride teatud viisil käitumise mõjutamiseks vaja esmalt relevantset teavet aktsiaseltsi kohta. Saadava teabe pinnalt saab aktsionär juba teostada oma õigusi aktsiaseltsi juhtimise osas üldkoosoleku raames.

1.5 Muude aktsionäri õiguste maksma panek

Muude aktsionäri õiguste, mis ei mahu eelnimetatud liigituste alla, maksmapanekuks on tarvis teada esmalt informatsiooni aktsiaseltsi tegevuse kohta, et selle põhjal välja selgitada, kas ja mis viisil on aktsiaseltsi käitumine aktsionäri mõjutanud. Erikontrolli taotlemine, ülevõtmispakkumise korral õiglase hüvitise nõudmine ja teised aktsionärile seadusega võimaldatud tegevused eeldavad siiski teatavat informatsiooni, et aktsionäril oleks piisav veendumus temale kuuluvate õiguste maksma panekuks.

Tuleb arvestada, et mitmed aktsionäri võimalused oma õiguste maksma panemiseks eeldavad aktsionäri poolt kantavat rahalist kulu., Seega ei ole aktsionäride kaitse vaatenurgast efektiivne asetada aktsionäri olukorda, kus ta täielikus teadmatuses peab võtma vastu mingisuguse otsuse oma käitumise osas aktsionär – aktsiaselts vahelises õigussuhtes ning alles hilisemalt saab ta teada, kas nimetatud tegevus oli üldse vajalik ja/või mõistlik ja/või mõistlik ja proportsionaalne. Efektüivsem ja mõistlikum on esialgne informeerimise kohustus asetada ühingu õlule, kuna vastasel juhul oleksid vähemusaktsionärid alati ebasoodsamas olukorras, kuna üldjuhul on äriühingul paremad materiaalsed võimalused lubamaks endale potentsiaalselt pikka ja kulukat õigusvaidlust.

1.6 Kokkuvõte

Kokkuvõttes täidab aktsionärile teabe andmine mitut olulist eesmärki. See loob eeldused, et aktsionär saab kasutada talle seaduslikult võimaldatud õiguseid. Ilma konkreetse teadmiseta

oma õiguste rikkumisest on keeruline näha vähemusaktsionäri midagi ette võtmas. Olgu selleks kas siis majanduslike otsuste vastu võtmine oma investeeringute kohta või siis juba aktsiaseltsi aktsionärina endale kuuluvate õiguste teostamine.

2. Traditsiooniline teabe mudel ja selle puudused

Traditsiooniliselt saab aktsionäri valdava osa aktsiaseltsi kohta käivast informatsioonist aktsiaseltsi majandusaasta aruandest ja aktsionäride üldkoosolekul avaldatavast teabest. Erialakirjanduses on kirjeldatud nimetatud viisil teabe saamise probleeme Saksamaal avalikult kaubeldavate aktsiatega korporatsioonide puhul. Probleemid seisnevad eelkõige asjaolus, et:

- aktsionäride koosolek üldjuhul toimub vaid kord aastas;
- aktsionäride üldkoosolekul avaldatav informatsioon jõuab üldiselt jõuab investoriteni liiga hilja;
- konsolideerimata majandusaasta aruanded ei esita tõest ja õiglast ülevaadet äriühingust kuna on kavandatud kaitsma eelkõige võlausaldajate huve ning täitma maksunduslikku eesmärki;
- juhtus on kohustatud täiendavat informatsiooni avaldama ainult juhul kui vastavasisuline punkt on päevakavasse võetud;
- ainult aktsionärid mitte ka potentsiaalselt aktsionäriks saamisest huvitatud isikud on lubatud aktsionäride koosolekule.⁸

Kuigi eelpooltoodu kehtib Saksamaa äriühingute kohta, siis tulenevalt Eesti äriseadustiku ülesehitusest ja paljuskki Saksa õigusele tuginemisest on need probleemid kohased ka Eesti õiguses. Samuti kehtivad eelpool toodud põhjused ka mittenoteeritud ettevõtete puhul, kuna ka nende vähemusaktsionärid saavad aktsiaseltsi kohta käiva teabe üldjuhul üldkoosolekul.

Käesoleva töö autor leiab, et mittenoteeritud aktsiaseltside puhul on üldkoosolekul märgatavalt olulisem teabe jagamise roll kui noteeritud aktsiaseltsidel, kuna viimastel on tulenevalt börsil noteerimisele kõrgendatud hoolsusest.⁹ Viimane tähendab seda, et avalikult kauplemisele võetud ettevõtetel on suurem kui ka sagedasem avalikustamiskohustus (nt kvartaliaruanded) aktsiaseltsi kohta käiva teabe osas. Mittenoteeritud aktsiaseltsil sellised kõrgendatud nõudmised puuduvad, seega tuleb mitme aktsionäriaga aktsiaseltsis vähemusaktsionäridel toetuda peamiselt aktsiaseltsi üldkoosolekul avaldatud teabele.

---

⁸ Baums, T. Changing Patterns of Corporate Disclosure in Continental Europe: the Example of Germany, European Corporate Governance Institute, Law Working Paper N°. 05/2002 October 2002, p 3 7-8

⁹ Hea Ühingujuhtimise Tava. Kommenteeritud väljaanne, arvutivõrgus:

http://www.fi.ee/failid/HYT_kommenteeritud.pdf. Viimati külastatud 13.05.2013. lk 3

2.1 Aktsionäride üldkoosolek ja seal saadav teave

Kord aastas toimuv aktsionäride üldkoosolek ei ole piisav tagamaks aktsionäri piisavat informeeritust aktsiaseltsi seisundist. Praktikast tähenda see seda, et aktsionärid on kaasatud üksnes kord aastas, kui just erakorraliste asjaolude tõttu ei toimu erakorralist üldkoosolekut. Lisaks tähendab see seda, et informatsioon, mida aktsionärid saavad aktsiaseltsi üldkoosolekul on pea alati tagasivaatav, ehk aktsionärile saab teatavaks teave, mille relevantsus võib olla juba vähenenud tulenevalt asjaolust, et teabega seotud sündmus on juba möödunud.

Paratamatult tuleb praktikast arvestada ka asjaoluga, et juhatusel on võimalus kaaluda, millist informatsiooni aktsionäridele üldkoosolekul anda ning millist teavet mitte. Samuti tähendab tagant järgi teabe andmise seda, et tegelikkuses on juhatusel olnud võimalik olulise teabe pinnalt teha mingisugune otsus. Ehk kuna informatsioon ei ole aktsionäridele jõudnud, on juhatus ise toimetanud vastavalt ÄS §-s 306 sätestatud pädevusele¹⁰. Iseenesest ei saa seda juhatusele ette heita ning pigem tuleb seda pidada tavapäraseks praktikaks, kuid paratamatult tõstatab see küsimuse, kas aktsionäride informeerimine olukorrast oleks võinud tuua teistsuguseid tagajärgi. Igal juhul tuleb tõdeda, et teave, mida aktsionärid üldkoosolekul saavad on üldjuhul tagasi vaatav ja mõjutatud juba juhatuse poolt vastu võetud otsustele.

2.2 Avaldatud informatsiooni pädevus

Tuleb arvestada asjaoluga, et üldkoosolekul esitatud konsolideerimata majandusaasta aruanded ei ole vähemalt Saksa õiguse kohaselt kavandatud andma äriühingust õiglast ja ausat ülevaadet äriühingust, vaid pigem kaitsma eelkõige võlausaldajate huve ning täitma maksunduslikku eesmärki.¹¹ Eesti raamatupidamise seaduse § 14 kohaselt sisaldab majandusaasta aruanne raamatupidamise aastaaruannet ja tegevusaruannet.¹² Samas sõltub aktsiaseltsi tegevusaruanne paljuski sellest, mida juhatus kajastada soovib, nii kaua kuni see on kooskõlas üldiste reeglitega.

See tähendab, et aktsiaseltsi juhatusel on võimalik ise valida aktsionäridele üldkoosoleku raames antavat informatsiooni. Täiendavat informatsiooni peab juhatus aktsionäridele andma

---

¹⁰ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

¹¹ Baums, T. 2002. p 7

¹² Raamatupidamise seadus, 20. november 2002 - RT I 2002, 102, 600; RT I, 25.05.2012, 16

üksnes viimaste nõudmisel, mis tekitab aga olukorra, kus aktsionärid peaksid selguse saamise huvides esitama täiendavaid küsimusi, kuid neil puudub sisuliselt teadmine, et nad seda üldse tegema peaksid. Ehk aktsionäridel võib puududa teadmine, et mingi teema puhul on nende endi huvides täpsustava teabe nõudmine. Seetõttu tuleb vähemusaktsionäril praktikas tõdeda, et teave mis talle on avaldatud ei pruugi olla kõige objektiivsem.

2.3 Aktsiaseltsi struktuurist tulenevad puudused

Aktsiaseltsi poolt avalikustatava teabega seotud tavapärased probleemid võimenduvad peamiselt kahel juhul. Esiteks olukorras, kus aktsiaseltsi aktsionäride struktuur on killustunud. Teiseks olukorras, kus aktsiaseltsil on üks kontrolliv aktsionär kes tegutseb ka juhatuses. Autor käsitleb esmalt killustunud aktsionäridega aktsiaseltsi struktuuri..

2.3.1 Paljude aktsionäridega aktsiaselts

Mida killustunum on aktsiaseltsi aktsionäride struktuur, seda enam omab aktsiaseltsis reaalselt mõju aktsiaseltsi juhatusele. Olukorras, kus puudub üks aktsionär, kes kontrolliks piisavat arvu aktsiaid, et nende kaudu läbi nõukogu kontrollida ja suunata juhatuse tegevust omab aktsiaseltsi juhatusele märkimisväärset mõju. Tihti on aktsiaseltsi juhatuse ning aktsionäride huvide konflikt¹³. Nt võib juhatuse olla huvitatud eelkõige oma mõju ja prestiiži suurendamisest, samal ajal kui aktsionär on eelkõige huvitatud äriühingu kasumi maksimeerimisest. Nimetatud probleem on suurem ettevõttes, mille juhatuse liikmed ei ole ise samal ajal ka ettevõtte aktsionärid. Sellises olukorras ei pruugi aktsiaseltsi juhatusele omada niivõrd pikaajalist nägemust ettevõtte väärtuse kasvust, vaid on pigem huvitatud temale langevate hüvede maksimeerimisest. Sellises olukorras võib juhatuse olla motiveeritud näitama oma tegevust ja aktsiaseltsi tulemust paremana kui see on. Samuti varjama võimalikke huvide konflikti olukordi ka juhtumeid, kus võimalikest lahendustest ei tehtud ettevõtte jaoks sobivaim lahendus. Sellises olukorras võib tõusetuda küsimus ÄS §-s 306 lg 2 sätestatud hoolsuskohustuse rikkumisest¹⁴, mida praktikas on siiski keeruline tõestada.

Baums, K. E. Scott, Taking Shareholder Protection Seriously? Corporate Governance in the United States and Germany, European Corporate Governance Institute, Law Working Paper, No. 17/2003, p 5

Aktsionäri vaatenurgast on sellel nõ „hallil alal“ tegutsemine, mille puhul juhatuse liige saab alati vastata, et tegutses majanduslikult kõige otstarbekamal viisil, vägagi probleemne.

---

¹³ Baums, T, Scott, K. E. Taking Shareholder Protection Seriously? Corporate Governance in the United States and Germany, European Corporate Governance Institute, Law Working Paper, No. 17/2003, p 5

¹⁴ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

Objektiivselt on selliste ebamääraste juhtumite puhul keeruline kui mitte võimatu tõestada, et juhatus oleks pidanud käituma teisiti kui ta seda tegi. Samas võib selline juhatuse liikme poolne lojaalsuskohustuse ebamäärane täitmine aktsionäri jaoks tuua kaasa aktsiaseltsi potentsiaali mitterealiseerimise.

Samuti tähendab juhatuse poolne teadlik teabega venitamine ja/või mõningane varjamine, et aktsionäril ei ole või siis ei pääse õigeaegselt ligi teabele, mis võimaldaks talle oma õiguste teostamist, mida analüüsiti eelnevas peatükis.

2.3.2 Aktsiaseltsil on üks kontrolliv aktsionär

Kui aktsiaseltsil on üks kontrolliv aktsionär või siis ühiselt tegutsev kontrolliv aktsionäride blokk (edaspidiselt eraldi või ühiselt koos: kontrolliv aktsionär), siis võib realiseeruda oht, et see kontrolliv aktsionär ei ole huvitatud teistega arvestamisest. Kuna noteerimata ettevõtted ei sõltu üldjuhul ka vähemusaktsionäride finantseerimispanusest nii palju kui noteeritud ettevõtted, siis ei ole kontrolliv aktsionär üldjuhul huvitatud ka vähemuse vähese arvestamise probleemiga tegelemisest.¹⁵

Sellises olukorras võib üheks kontrolliva aktsionäri motiiviks olla teiste aktsionäride teadmatuses hoidmisega tekitada olukord, kus nad on valmis neile kuuluvad aktsiad võõrandama nende tegelikust väärtusest soodsamalt.

Alternatiivselt võib kontrolliv aktsionär, eeldusel, et ta on tegev ka ettevõtte juhatuses, kasutada aktsiaseltsi varasid enda huvides. Sellisel juhul ei ole kontrolliv aktsionär huvitatud aktsiaseltsi aktsiate väärtuse suurendamisest, kuna seda väärtust tuleb ka teiste aktsionäridega jagada, vaid on huvitatud eelkõige oma isiklike huvide teostamisest läbi juhatuse liikme positsiooni. Siia alla võib käia aktsiaseltsi nimel endaga seotud juriidiliste kehadega viimaste suhtes kasulike tehingute tegemine.

Tulenevalt kontrollivast positsioonist aktsionäride üld- ja erakorralisel koosolekul ning seeläbi ka praktikas aktsiaseltsi nõukogu kontrollimisest on kontrollival aktsionäril võimalik tõrjuda väikeaktsionäride katsed lõpetada nende õiguste rikkumine¹⁶ eeldusel, et neil üldse on juhatuse ja aktsiaseltsi vastavasisulise tegevuse kohta teavet. Isegi kui väikeaktsionäril on

---

¹⁵ Loderer, C. F. Protecting Minority Shareholders: Listed vs Unlisted Firms, European Corporate Governance Institute, Finance Working Paper No. 133/2006, p 13

¹⁶ Vutt, A. Äriühingu organi otsuse vaidlustamisega seotud probleeme, Juridica I/2005, lk 92

mõningast teavet nimetatud tegevuse kohta ei pruugi see praktikas tagada tema õiguste kaitse. Vähemusaktsionäril on üldjuhul keeruline oma õiguste teostamine suhtes aktsiaseltsiga. Eelkõige on õiguskirjanduses jaatatud aktsionäri kahju hüvitamise nõue aktsiaseltsi suhtes kui viimane on rikkunud seaduses sätestatud kohustust.¹⁷ Üldjuhul tuleb siinkohal silmas pidada rahalise kohustuse rikkumist. Lisaks tuleb arvesta

2.4 Kokkuvõte

Seega sõltub aktsiaseltsi aktsionäride struktuurist väga paljuski aktsionäridele antava teabe hulk ja kvaliteet. Üldjoontes ei ole aktsiaselts liialt huvitatud aktsionäride teavitamisest ning see huvi on seda väiksem, mida väiksemat kaalu erinevad väikeaktsionärid neile kuuluva aktsiakapitaliga üldkoosolekul esindada saavad. Olukorras, kus aktsiaseltsil on palju erinevaid aktsionäre võib praktikas olla aktsiaseltsi juhatus see, kes tegelikkuses võtab vastu erinevaid põhimõttelisi otsuseid, sest puudub selgelt esindatud aktsionäride grupp. Samas ei taga ka ühe kontrolliva aktsionäri või aktsionäri grupi olemasolu aktsionäride ulatuslikku teavitamist. Pigem võib see kaasa tuua olukorra, kus aktsiaselts oma tegevuses lähtub üksnes kontrolliva aktsionäri huvidest ilma vähemuse huve piisavalt määral arvestamata.

---

¹⁷ Vutt, M. Aktsionäri kahju hüvitamise nõue aktsiaseltsi ja selle juhtorgani liikmete vastu. – Juridica II/2012, lk 92

3. Teabe taotlemine

3.1 Teabenõude esitamine ja juhatuse poolt teabe andmine

Riigikohtu kolleegium on väljendanud seisukohta, et aktsiate omamine annab aktsionärile äriseadustiku kohaselt põhimõtteliselt võimaluse osaleda nii aktsiaseltsi juhtimises kui ka kasumi jaotamises või kasu saamises aktsiate ostu- ja edasimüügi hinna vahe arvel ning kuigi äriseadustiku järgi on väikeaktsionäride võimalused mõjutada aktsiaseltsi igapäevast juhtimist ning kasumi jaotamist piiratud, on igal aktsionäril ÄS § 287 lg 1 kohaselt õigus saada üldkoosolekul juhatusele aktsiaseltsi tegevuse kohta informatsiooni.¹⁸

Aktsionäri õigus teabele on ÄS § 287 lg 1 kohaselt teostatav läbi üldkoosoleku.¹⁹ Seaduses ei ole aga reguleeritud, millal tuleb vähemusaktsionäril teabenõude aktsiaseltsile esitada. Praktikast on väidetud, et aktsionär peab seda tegema mõistliku aja jooksul enne välja kuulutatud üldkoosoleku toimumise aega, et anda aktsiaseltsi juhatusele võimalus tutvuda teabenõudega ja võtta selle kohta seisukoht. Siiski on Riigikohus leidnud, et sellist praktikat ei saa toetada. On leitud, et küsimuste varasem esitamine võib keerukamate küsimuste puhul olla üksnes soovituslik.²⁰ Seega on teabenõue korrektselt esitatud nii enne üldkoosoleku toimumist kui ka konkreetselt üldkoosolekul.

Autor leiab, et vähemusaktsionäri huvides on siiski mõistliku aja jooksul enne üldkoosoleku toimumist esitada soovitud teabenõue. Seda seetõttu, et sellisel juhul on juhatusel keeruline vältida üldkoosolekul teabe andmist viidates puudulikule võimalusele teabenõudele vastata tulenevalt selle hilisest esitamisest. Lisaks on Harju Maakohus oma hiljutises lahendis leidnud, et teabenõude esitamisel tuleb arvestada mõistlikkuse ja hea usu põhimõttega. Võlaõigusseaduse § 7 lg 1 kohaselt võlasuhtes leotakse mõistlikuks seda, mida samas olukorras heas usus tegutsevad isikud loeksid tavaliselt mõistlikuks ning lg 2 kohaselt mõistlikkuse hindamisel arvestatakse võlasuhte olemust ja tehingu eesmärki, vastava tegevus- või kutseala tavasid ja praktikat, samuti muid asjaolusid.²¹ Seega vältimaks potentsiaalset vaidlust juhatusele teabenõude esitamise tähtaja mõistlikkuse üle, selle asemel, et keskenduda teabenõude sisule, peaks vähemusaktsionär esitama selle võimaluse korral mõistliku aja jooksul enne üldkoosoleku toimumist.

---

¹⁸ RKTkm 3-2-1-145-04, p 30

¹⁹ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

²⁰ RKTkm 3-2-1-29-08, p 12.

²¹ Harju Maakohtu kohtumäärus 2-11-33280

Teabenõudele tuleks juhatusel üldjuhul vastata üldkoosolekul. See kohustus on juhatusel ka juhul, kui ta ei ole küsimustega eelnevalt tutvunud. Juhatusel lasub kohustus üldkoosoleku ettevalmistamiseks ning vajadusel tuleb tal üldkoosolekule kaasata päevakorra punktidega seotud küsimustele vastamiseks asjatundjaid ja varustada ennast vajalike lisamaterjalidega.²²

Seega on teabenõude taotlemisel juhatus kohustatud pooleks, kes peab omalt poolt tegema kõikvõimaliku tagamaks esitatud teabenõudele vastamine. Vähemusaktsionäril ei ole kohustust uurida, kas ja millises osas on võimalik juhatusel tema teabenõudele vastata. Siiski nagu eelpool viidatud, peaks vähemusaktsionär olukorras, kus ta soovib saada sisulist teavet tegema omalt poolt kõikvõimaliku, et juhatusel oleks üldkoosolekul teostada talle pandud kohustust. Vastasel juhul on juhatusel võimalik teabenõuet vaidlustada tuginedes mõistlikkuse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 138 sätestatud hea usu põhimõtte²³ rikkumisele. Selline teabe saamise venimine ei ole aga vähemusaktsionäri huvides.

Kuid ka vaatamata piisavale ettevalmistusele võib tekkida olukord, kus aktsiaseltsi juhatus ei ole võimeline kõikidele esitatud küsimustele vastama, seda näiteks juhul, kui küsimused on väga detailsed või ootamatud. Sellisel juhul võib lugeda juhatuse teabe andmise kohustuse täidetuks, kui ta on üldkoosolekul andnud kogu informatsiooni, mida ta teab või mõistlikult võttes peaks teadma ning kui ta viivitusest pärast üldkoosolekut vastab aktsionärile ülejäänud osas. Vastamata osas on aktsionäril võimalik uuesti esitada teabenõue või teha täpsustav järelepärimine. Samuti võivad pooled kokku leppida vastamises pärast üldkoosolekut.²⁴

Seega ei piirdu teabenõudele vastamise kohustus vaid üldkoosoleku tegevusega. Riigikohus ei ole täpsustanud, kas lubadusega hilisemalt vastata pikeneb ka aktsionäri õigus vastuse pinnalt täiendavaid küsimusi esitada ega ka seda, kas pikeneb ÄS §-s 287 lg 3 sätestatud kahe nädala pikkune õigus kohtusse pöördumiseks üldkoosoleku toimumise hetkest.²⁵ Siiski tuleks mõlemat õigust eeldada, sest vastasel juhul jääks juhatusele võimalus pääseda teabe avaldamisest viidates asjaolule, et teabenõudele vastatakse hilisemalt ja siis omakorda tähtaja aegumisele viidata. Aktsionäri kindluse huvides tuleks üldkoosoleku protokollis ka märkida ära juhatuse poolt antud hilisem vastamise tähtaeg, sest just sellest tähtajast algaks 2 nädalase

---

²² RKTkm 3-2-1-29-08, p 12

²³ Tsiviilseadustiku üldosa seadus § 138 Tsiviilseadustiku üldosa seadus, 27. märts 2002 - RT I 2002, 35, 216; RT I, 06.12.2010, 12

²⁴ RKTkm 3-2-1-29-08, p 12

²⁵ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

kohtusse pöördumise õiguse tähtaja kulgemise periood juhul, kui juhatus siiski hilisemalt keeldub teabe avaldamisest.

Samuti jättis riigikohus täpsustamata, kuidas piiritleda juhatuse poolset teabe andmise kohustuse täitmist teabe osas, mida ta teab või mõistlikult võttes peaks teadma. Riigikohus on üksnes leidnud, et tuleb välja selgitada, missugustele asjakohastele küsimustele on puudutatud isik nõuetekohaselt vastanud ja missugustele jätnud vastamata.²⁶ Siinkohal tõusetub küsimus, kellel peaks langema tõendamiskoormis, et juhatuse liige teadis või mõistlikult võttes pidanuks teadma rohkem kui ta teabenõude esitanud aktsionärile avaldas. Tulenevalt asjaolust, et üldjoontes on juhatusel alati rohkem informatsiooni ühingu seisundi kohta kui aktsionäril, siis oleks mõistlik eeldada, et tõendamiskoormis langeb juhatuse liikmele ning tema kohustus on hilisemalt tõendada, et ta ei teadnud ega pidanudki teadma konkreetsest asjaolust, mida teabenõue puudutas.

Vastus aktsionäride üldkoosolekul esitatud teabenõudele ei pea olema kirjalik, ning juhul, kui tegemist on väga paljude küsimustega, võib vastuse anda ka mitmele küsimusele korraga. Juhatus peab teavet andes käituma heas usus, antav teave peab olema täielik ja küsimusele vastav. Teabe andmisest keeldumise korral ÄS 287 lg 2 alusel peab juhatus sellest informeerima teavet soovinud aktsionäri.²⁷ Seega on teabenõude puhul oluline välja selgitada, millisele küsimusele vastati ning millisele mitte. Oluline ei ole mitte formaalne vastamine igale konkreetsele küsimusele vaid vastuse sisuline külg. Seega olukorras, kus kõikidele aktsionäri poolt esitatud küsimustele eraldi pole vastatud, kuid küsimuste mõttest ja eesmärgist lähtuvalt on mõistlikult tuvastatav, et juhatus on neile vastanud, tuleb lugeda teabe andmise kohustus täidetuks.

Teabenõude puhul tuleb arvestada, et taotletav teave ei pea piirduma üksnes äriühingu enda tegevusega, vaid võib sisaldada ka äriühingu suhteid klientide ja tarnijatega või õiguslikke ja ärilisi suhteid äriühinguga seotud ettevõtetega.²⁸ Aktsionäridele annab selline võimalus taotleda teavet potentsiaalselt oma õiguste rikkumise osas, et hinnata eelnevates peatükkides käsitletud õiguste rikkumise toimumist ja selle pinnalt oma edasist tegevust.

---

²⁶ RKTkm 3-2-1-29-08, p 9

²⁷ Vutt, A. Vutt, M. Äriühingu osaniku ja aktsionäri teabeõigus Eesti kohtupraktikas, Juridica IX/2012, lk 714

²⁸ RKTkm 3-2-1-29-08, p 10

Tulenevalt aktsionäri ja aktsiaseltsi omavahelise õigussuhte iseloomust, ei hõlma aktsionäri õigus, erinevalt osaühingu osaniku õigusest teabele (ÄS §166 lg 1²⁹), õigust tutvuda osaühingu dokumentidega. Juhul kui aktsionär on siiski huvitatud dokumentidega tutvumisest või ta ÄS § 330 lg 1 kohaselt nõuda aktsiaseltsi juhtimise või varalise seisundiga seotud küsimustes erikontrolli korraldamise otsustamist ja erikontrolli läbiviija määramist.³⁰ Üldjuhul on aktsionäril siiski mõistlikum esmalt esitada teabenõue, mis on võrreldes erikontrolli taotlemisega märgatavalt lihtsam ja vähem kulukas. Oluline on siinkohal ka asjaolu, et kui teabenõuet saab esitada iga vähemusaktsionär, siis erikontrolli korraldamise otsustamise taotlemine on üksnes aktsionäridel, kelle aktsiatega on esindatud vähemalt 1/10 aktsiakapitalist.³¹

3.2 Täiendav tähtaeg

Olukorras kus aktsionäri poolt esitatud teabenõudele ei ole üldkoosolekul ammendavalt vastatud ning juhatus on lubanud viivitusega pärast üldkoosolekut vastata aktsionäridele vastamata jäänud osas või on kokku lepitud konkreetne kuupäev vastamiseks tekib küsimus, kas seda hilisemat vastamist tuleks lugeda vastamiseks üldkoosoleku toimumise ajal võib tuleb jaatada seisukohta, et tegemist on üldkoosoleku väliselt antud teabega. Viimase puhul tekib võimalus, kus juhatus saab teavet mitte avaldada ning samal ajal hiljem kui kaks nädalat pärast üldkoosoleku toimumist tugineda asjaolule, et aktsionäri õigus kohtu poole pöörduda juhatuse teabe andmiseks kohustamiseks on lõppenud.

Antud juhul on autor seisukohal, et hilisema vastamise võimaldamine, mis täidab teabenõude sisulise täitmise funktsiooni ei saa olla alus, mis võimaldaks kohustatud isikul oma kohustuse täitmisest kõrvale hoiduda. Seetõttu tuleks hilisema vastamise kuupäeva lugeda selleks kuupäevaks, mis hetkest algab kahe nädalase kohtusse pöördumise õigus.

Seda seisukohta kinnitab ka Eesti teabeõiguse kohtupraktika ülevaade, mille autorite sisukoha järgi ÄS § 287 lg 3 rakendamisel tuleb kahe nädalase kohtusse hagita menetluse avalduse esitamise perioodi lugeda mitte aegumistähtjaks vaid õigust lõpetavaks tähtjaks, mille möödumisel kaotab aktsionär õiguse pöörduda kohtusse konkreetse teabenõude rahuldamata

---

²⁹ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

³⁰ RKTkm 3-2-1-145-04, p 30

³¹ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

jätmise alusel.³² Sama analoogiat tuleks kohaldada ka olukorras, kus juhatus ei ole küll keeldunud teavet avaldamast, aga on teinud seda hiljem ja mitte piisavas ulatuses.

3.3 Teabe andmisest keeldumine:

Aktsiaseltsi juhatus võib ÄS § 287 lg 2 kohaselt keelduda aktsionärile teabe andmisest, kui on alust eeldada, et see võib tekitada olulist kahju aktsiaseltsi huvidele.³³ Seda, kas aktsiaseltsi huvi võib olla kahjustunud, ei saa hinnata mitte juhatuse subjektiivse arvamuse alusel, vaid tuleb kaaluda kõikki asjaolusid ja mõistlikku äritava arvesse võttes. Kui põhjalikult juhatus üldkoosolekul teabe andmisest keeldumist põhjendama peab, sõltub konkreetsetest asjaoludest.

Juhatusel paljasõnaline viide konkurentsiga seotud asjaoludele ei ole piisavaks aluseks teabe andmisest keeldumisele. Kohus on leidnud, et konkurentsiseadus ei kuulu teabe taotlemisel kohaldamisele, kuna aktsiaselts peab väikeaktsionärile teabe andma vastavalt ÄS § 287 lg 2.³⁴ Seega on teabe andmisest keeldumiseks vaja sisulisemaid põhjendusi kui üldõnalisi viiteid konkurentsipiirangule. Samale seisukohale on asunud ka Riigikohus, leides et juhatuse paljasõnaline viide konkurentsiga seotud asjaoludele ei ole piisavaks aluseks teabe andmisest keeldumisele. Keeldumiseks on piisav põhjus, kui on olemas reaalne oht kahju tekkimiseks. Kahju all ei tuleks mõista üksnes kahju VÕS § 128 lg 2 mõttes, vaid ka iga kaalukamat äriühingu huvide kahjustumist. Kolmandate isikute huvide kahjustumine ei anna õigust teabe andmisest keelduda.³⁵

Eesti kohtupraktika kohaselt on üks levinumaid keeldumise aluseid juhatuse tuginemine umbmäärasele ärisaladuse kahjustamise võimalikkusele. Erialakirjanduses on leitud, et ärisaladuse kahjustamise võimalikkust tuleb kaaluda ÄS § 287 lg 2 kontekstis ning keeldumine on õigustatud vaid juhul, kui on tegelik oht ühingu huvide oluliseks kahjustamiseks. Selleks ei saa olla teabe andmisest automaatne keeldumine põhjendades seda näiteks sellega, et äriühingu juhtorganid on teatud teabe tunnistanud ärisaladuseks. Sellist keeldumise põhjendust tuleb hinnata seaduses sätestatud objektiivsetest kriteeriumidest lähtudes.³⁶ Käesoleval juhul antud töö autor nõustub sellise seisukohaga, sest vastasel juhul oleks praktikas pea võimatu vähemusaktsionäril saada juhatusest teavet. Asjaolu, et juhatusel

³² Vutt, A. Vutt, M. Äriühingu osaniku ja aktsionäri teabeõigus Eesti kohtupraktikas, Juridica IX/2012, lk 714

³³ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

³⁴ Harju Maakohtu kohtumäärus 2-06-29505

³⁵ RKTkm 3-2-1-29-08, p 11

³⁶ Vutt, A. Vutt, M. Äriühingu osaniku ja aktsionäri teabeõigus Eesti kohtupraktikas, Juridica IX/2012, lk 715

on pädevus teatud informatsiooni ärisaladuseks kuulutada ei tähenda seda, et selle avalikustamine automaatselt tooks äriühingule olulist kahju. Olulise kahju mõiste aktsionäri poolt teabe nõudmise kontekstis peaks sisustama edaspidine kohtupraktika, võttes arvesse nii aktsionäri kui ka aktsiaseltsi huve.

3.4 Teabe andmise taotlemine kohtu kaudu

Juhul kui aktsiaseltsi juhatus on ÄS § 287 lg 2 järgi keeldunud teabe andmisest, võib aktsionär nõuda kohtu kaudu juhatuse kohustamist talle teabe andmiseks ÄS § 287 lg 3 alusel.³⁷ Juhatuse kohtulik kohustamine teabe avaldamiseks toimub hagita menetluse raames.

Kohtule esitatud juhatuse teabe avaldamise kohustuse avalduse rahuldamise eelduseks on see, et isik, kes avalduse esitab on aktsionär, et avaldus esitatakse aktsiaseltsi ja selle juhatuse vastu, et informatsioon, mida nõutakse on aktsiaseltsi tegevust puudutav ning et aktsionär oleks informatsiooni taotlenud üldkoosolekul või sellele eelnevalt ning et juhatus oleks informatsiooni andmisest keeldunud.³⁸ Tuleb silmas pidada, et aktsionär peab olema esitanud taotluse teabe saamiseks üldkoosolekule ka siis kui asjaolusid arvestades ei ole tema teabenõudele piisavas ulatuses vastamine tõenäoline. Ehk aktsionär ei saa koheselt kohtu poole pöörduda teabe saamiseks isegi kui tema enda hinnangul ei anna see tulemust. Käesoleval juhul tuleb sellist üldkoosoleku filtri kasutamist pidada mõistlikuks, vastasel juhul koormaksid vähemusaktsionärid kohtud oma teabenõuete üle. Lisaks on alati olemas võimalus, et aktsiaselts vastab teabenõudele piisavas ulatuses, seega oleks kohtulik teabe andmise kohustamine ebamõistlik.

Aktsionäri õigust kohtu vahendusel teabe avaldamist tuleb jaatada ka olukorras, kus juhatus on üldkoosolekul aktsionäri teabenõudele vastanud, kuid mitte piisava sisuga. Vastasel juhul ei omaks aktsionäri teabenõudeõigus sisulist tähtsust, kuna juhatusel oleks igakordselt mis tahes informatsiooni andmisega võimalus lugeda omapoolne kohustust täidetuks. Aktsionäri huvides on alati sellistel juhtudel, kui ta ei ole rahul üldkoosolekul teabenõudele antud vastusega, taotleda eriarvamuse üldkoosoleku protokolli kandmist. Vastasel juhul on aktsionäril hilisemalt keeruline tõendada, et tema poolt üldkoosolekul tõstatatud küsimusele ei antud ammendavat vastust.

---

³⁷ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

³⁸ HMK Kentmanni 2-11-33280, p 6

Siiski tuleb ka sellises olukorras kohtul hinnata, kas esitatud teabenõude ulatus on mõistlik ning ei väljuks teabenõude õiguse piirest, samas tagaks vähemusaktsionäride informeeritus. Praktikas on kohus leidnud, et teatud juhul võib avaldaja soovitud informatsiooni, mis on sisuliselt võrreldav infoga, mida äriühing peaks andma erikontrolli teostamisel.³⁹ Sellisel juhul ei ole aktsionäri teabenõude rahuldamine mõistlik ja vähemusaktsionär peaks taotlema erikontrolli teostamist või leppima olukorraga, kus ta soovitud teavet ei saa.

Kui juhatus on ÄS § 287 lg 2 järgi keeldunud teabe andmisest, võib aktsionär nõuda kohtu kaudu teavet ÄS § 287 lg 3 alusel ka siis, kui ta on teabenõude esitanud enne aktsionäride üldkoosoleku toimumist ning juhatus on keeldunud enne üldkoosolekut talle õigustamatult teavet andmast. Sellisel juhul tuleb teabenõue lugeda esitatuks üldkoosolekule.⁴⁰ Praktikas võib enne üldkoosoleku toimumist esitatud teabenõude puhul tekkida

3.5 Erikontrolli taotlemine

Aktsionäride üldkoosolekul võivad aktsionärid, kelle aktsiatega on esindatud vähemalt 1/10 aktsiakapitalist, nõuda aktsiaseltsi juhtimise või varalise seisundiga seotud küsimustes erikontrolli korraldamise otsustamist ja erikontrolli läbiviija määramist vastavalt .

Kui üldkoosolek erikontrolli korraldamist ei otsusta, võivad aktsionärid, kelle aktsiatega on esindatud vähemalt 1/10 aktsiakapitalist, nõuda ÄS § 330 lg 2 alusel erikontrolli korraldamist ja erikontrolli läbiviija määramist kohtu poolt. Kohus otsustab erikontrolli korraldamise ainult mõjuval põhjusel. Kohus kuulab enne erikontrolli määramist võimaluse korral ära ka aktsiaseltsi juhatuse ja nõukogu liikmed.⁴¹

Erikontroll annab aktsionäriale võimaluse tutvuda ettevõtte dokumentidega – teisisõnu saada seda teavet, mida ÄS § 287 lg 1 kohaselt juhatuselt ei saada. Siiski tuleks enne erikontrolli taotlemist üritada soovitud teave teabenõude teel kätte saada.

Erikontrolli kui teabe taotlemise ühe meetme puhul tuleb arvestada selle eeldustega. Üks peamine eeldus on vähemalt 1/10 aktsiakapitali omamine, see tähendab, et aktsionär, kelle aktsiatega on esindatud vähem kui 1/10 aktsiakapitalist, ei saa ühingult nõuda dokumentidega tutvumist. Sellises olukorras on vähemusaktsionäri ainus lahendus kaasata teisi

---

³⁹ HMK Kentmanni 2-11-33280, p 15

⁴⁰ RKTkm 3-2-1-29-08, p 11

⁴¹ Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8

vähemusaktsionäre, et oleks täidetud vähemalt 1/10 aktsiakapitali nõue. Küll võib aga siinkohal kohane olla eelnevalt kirjeldatud üks teabe taotlemise eesmärke – üldkoosolekul teiste aktsionäride käitumise mõjutamine. Teabe taotlemisel võib teavet taotlenud kui ka teistele aktsionäridele teatavaks saada informatsioon, mis võib mõjutada mõnda vähemalt 1/10 aktsiakapitalist omavat aktsionäri taotlema erikontrolli ettevõttes, saamaks täpsemat informatsiooni. Seega on ÄS § 287 lg 1 kohane teabe taotlemine hilisemalt tehtavale erikontrollile paljuski eelduseks.

Erikontrolli peamine eesmärk on äriühingu varalisest seisundist täpsema ülevaate saamine ning selgitamiseks välja, kas tehtud tehingud ja tegevused on olnud kooskõlas parima ühingu majandamisega. Erikontroll on eelkõige suunatud üksikutele tehingutele ja toimingutele eesmärgiga selgitada, kas võib esineda aluseid, millele tuginedes on aktsiaseltsil õigus esitada nõudeid aktsiaseltsi juhtorganite vastu. Erikontrolli tulemuseks on aktsionäride üldkoosolekule esitatav ülevaade, mis peab võimaldama aktsionäridel langetada otsuseid aktsiaseltsi huvide ja õiguste kaitseks.⁴² Seega on erikontroll üheks täiendavaks vähemusaktsionäri kaitseõiguseks ning toetab teabenõude meetme kõrval vähemusaktsionäri püüdlust saada äriühingust parem ülevaade.

3.6 Kokkuvõte

Aktsionäri poolt teabenõude esitamine aktsiaseltsi üldkoosolekul on peamine võimalus vähemusaktsionäril teabe saamiseks. Teabenõude esitamisel on aktsionäril vabad käed, kas ta teeb seda vahetult enne üldkoosoleku toimumist või mõistliku aja jooksul enne selle toimumist. Siiski jõudis autor järeldusele, et vältimaks potentsiaalselt aktsiaseltsi teabenõudele vastamise vaidlustamist tuginedes ebamõistlikult lühikesele tähtajale on vähemusaktsionäri enda huvides teabenõude esitamine selliselt, et võib mõistlikult eeldada, et aktsiaseltsi juhatus on saanud teabenõudele vastamist ette valmistada.

Aktsiaseltsi juhatus võib aga teabenõudele vastamisest keelduda tuginedes ka asjaolule, et teabenõudele vastamine võib oluliselt kahjustada aktsiaseltsi huve. Käesoleval hetkel ei ole praktikas siiski piisavalt sisustatud olulise kahju mõistet ja seetõttu tuginetakse sellele sättele rohkem kui erialakirjanduses ja autori enda poolt mõistlikuks peetakse. Aktsionäridele teabe andmisest keeldumiseks peaks olema mõjuv põhjus ning asjaolu, et aktsiaselts ise on

---

⁴² RKTkm 3-2-1-35-08, p.10

kuulutanud mingisuguse informatsiooni ärisaladuseks ei tohiks objektiivselt kaasa tuua olukorda, kus see automaatselt tähendab informatsiooni konfidentsiaalsust

Vähemusaktsionäril on olukorras, kus juhatus on keeldunud talle teabe avaldamisest võimalik kohtu poole pöörduda taotlemaks teabe avalikustamise otsustamise üle andmist üldkoosolekule või siis taotleda konkreetselt juba kohtu poolt juhatuse kohustamist aktsionärile teabe andmiseks.

4. Ettepanekud vähemusaktsionäride õiguste kaitseks

Käesoleva töö eesmärgiks on välja selgitada, kas Eesti äriseadustiku § 287 lg 1 kohane õigus saada üldkoosolekul aktsiaseltsi tegevuse kohta teavet on piisav tagamaks väikeaktsionäri õiguste piisav kaitse. Käesolevaks hetkeks on töö autor leidnud, et § 287 lg 1 sätestatud õigust teabele ei ole piisav. Peamine probleem seisneb asjaolus, et

4.1 Kohtupraktika ja olulise kahju sisustamine

Kõige realistlikum viis parandada vähemusaktsionäri õiguste kaitse Eesti õiguses on kohtupraktika arendamine, mis puudutab aktsionäri teabenõuet. Käesolevaks hetkeks on olemas küll mõningast kohtupraktikat ja ka Riigikohtu lahend, kuid seda ei saa pidada siiski piisavaks. Teabenõude õiguse teostamine on äriseadustikus reguleeritud väga põgusalt. Seetõttu tuleks sellele meetmele tegelik sisu anda läbi kohtupraktika. Kohtupraktika käigus tuleks eelkõige tähelepanu pöörata kolmele aspektile. Nendeks on esmalt hinnangu andmine kuivõrd asjakohane peab olema esitatud teabenõue, et see kuuluks rahuldamisele, teisalt kui detailne võib olla esitatud teabenõue ning kolmandaks tuleks sisustada olulise kahju mõiste teabenõude kontekstis.

Madalama astme kohtupraktikas on viidatud, et ÄS § 287 lg 1 ei anna mitte igasuguste küsimuste esitamise õigust, vaid üksnes asjakohaste ning äriseadustikuga lubatud aktsionäride õiguste teostamiseks vajalike küsimuste esitamise õiguse.⁴³ Samas on Riigikohus leidnud, et seda, kas teabenõu on oluline äriseadustikus ettenähtud aktsionäride õiguste teostamisel, saab otsustada igal üksikjuhul eraldi.⁴⁴ Seega käesoleval juhul puudub selgus, millisel hetkel tuleb hinnata esitatud teabenõude sobilikkust. Riigikohtu seisukohast lähtuvalt tuleks igasse teabenõudesse sisse vaadata ja selle sisu pinnalt hinnang anda. Samas viimane madalama astme kohtupraktika, mis oma põhjendustes tugineb ka sellele riigikohtu otsusele justkui välistab esmapilgul mitte väga asjakohasena tunduvate teabenõuete esitamise võimaldamata neisse sisse vaadata selgitamaks nende relevantsust ja asjakohasust. Seetõttu tuleks kohtupraktikas sellele teemale tähelepanu pöörata ja kujundada välja praktikas aktsepteeritud tava, millest vähemusaktsionärid saaksid lähtuda.

---

⁴³ HMK Kentmanni 2-11-33280, p 7

⁴⁴ RKTkm 3-2-1-29-08 p. 10

Kohtupraktikas on teabenõude rahuldamata jätmisel viidatud, et vähemusaktsionäri poolt nõutud teave on liialt detailne ja seetõttu ei ole põhjendatud selle avalikustamine.⁴⁵ Käesoleval juhul töö autor ei saa sellise lakoonilise selgitusega nõustuda. Teabe saamine on oluline aktsionäri õiguste teostamiseks. Olgu selleks siis kapitalipaigutuse analüüs, juhtimises osalemine või muude aktsionärile kuuluvate õiguste maksmapanek.⁴⁶ Kui aktsionär saab üksnes üldist laadi informatsiooni, siis on küsitav, kui efektiivne talle kuuluvate õiguste teostamine olla saab. Kuna vähemusaktsionär on paratamatult vähem informeeritud kui aktsiaseltsi juhatus, siis just detailne teabenõue võib olla see meede, mis tagab aktsionäri piisava informeerituse äriühingu seisundist ning võimalusi oma äriühinguga seonduvaid õiguseid teostada. Ei ole põhjendatud detailse teabe andmisest keeldumine, kui selle ainsaks põhjuseks on asjaolu, et taotletud teave on liialt detailne. Esindusteooria kohaselt peaks juhatus tegutsema aktsiaseltsi ja aktsionäride huvide esindamisega.⁴⁷ Seega juhul, kui detailse teabe aktsionärile avaldamisega ei kaasne aktsiaseltsi jaoks olulist kahju, siis ei ole põhjendatud ka sellise teabe varjamine, sest lõppkokkuvõttes peaks aktsiaselts teenima eelkõige aktsionäride huve.

Kohtupraktika peaks sisustama ka olulise kahju mõiste teabenõude kontekstis. Nii nagu eelnevas peatükis viidati, on Eesti kohtupraktikat analüüsinud õigusspetsialistide kui ka käesoleva töö autori seisukoht, et juhul, aktsiaseltsi juhatusel ei tohiks olla võimalik teabe andmisest keelduda lihtsalt tuginedes üldsõnalisele väitele, et see kahjustab või võib tekitada olulist kahju aktsiaseltsi huvidele. Kohtupraktika kujundamisel tuleb arvestada, et aktsionäri teabeõiguse puhul on tegemist olukorraga, kus aktsionäri ja aktsiaseltsi vaheline suhe põhineb liikmesuse sarnasel osalussuhtel, mille keskmes on aktsionäri investeeringuga seotud varaline huvi⁴⁸ ning võib eeldada, et ka teavet taotleva aktsionäri huvides on aktsiaseltsi üldiste huvide minimaalne kahjustamine.

4.2 Aktsionäri kahju hüvitamise nõue aktsiaseltsi vastu

Kuigi praktikas tunnistatakse aktsionäri kahju hüvitamise nõuet rahalise kohustuse rikkumise korral⁴⁹, siis aktsionäri kahju hüvitamise nõue aktsiaseltsi vastu on ebaselgem. Aktsiaseltsi kohustust hüvitada aktsionärile teabeõiguse rikkumisega tekitatud kahju jaatatakse teatud

---

⁴⁵ HMK Kentmanni 2-11-33280, p 15

⁴⁶ Kalas, M. Aktsiaseltsi vähemusaktsionäride kaitse probleeme, *Juridica* VI/1998, lk 288

⁴⁷ Vutt, M. Hea Ühingujuhtimise tava tänapäeva ühinguõigusena, *Juridica* IX/2005, lk 637

⁴⁸ Vutt, M. Aktsionäri kahju hüvitamise nõue aktsiaseltsi ja selle juhtorgani liikmete vastu., *Juridica* II/2012, lk 91

⁴⁹ Vutt, M. Aktsionäri kahju hüvitamise nõue aktsiaseltsi ja selle juhtorgani liikmete vastu. – *Juridica* II/2012 lk 92

ulatuses reguleeritud väärtpaberiturul, sest sellises olukorras ei kaitsta mitte kitsalt aktsionäri huvi, vaid ka teatud teabe avalikustamisega kaasnevat avalikku usaldatavust.⁵⁰ Käesoleval juhul on antud töö autor seisukohal, et vähemusaktsionäride kaitse tagamiseks tuleks algselt diskussioon ka selle üle, kas sellist vastutust ei tuleks laiendada ka noteerimata aktsiaseltsidele. Arusaadavalt ei ole noteerimata aktsiaseltside puhul nii suurt avalikku huvi, kuid selline suhteliselt drastiline meede vääraks diskussioon, kui mitte muul eesmärgil siis tõmbamaks tähelepanu käesoleval juhul suhteliselt puudulikule vähemusaktsionäride kaitse teemaatikale. Praegusel juhul on aktsiaseltsi poolt vaadatuna teabenõudeõigusega kaasnev negatiivseim tagajärg see, et aktsionärile võib teatavaks saada informatsioon, mille avalikustamisest aktsiaseltsi juhatuse ei ole huvitatud. Võimalik rahalise kahju hüvitamine võiks praktikas suurendada aktsiaseltsi ja tema juhtide huvi arvestada vähemusaktsionäride huvidega ja seeläbi olla avatumad.

4.3 Vähemusaktsionäri väljaastumisõigus

Viimase vähemusaktsionäride kaitse meetmena näeb töö autor vähemusaktsionäri väljaastumisõiguse sisse viimist Eesti äriseadustikku. Tavapäraselt on väljaastumisõiguse sisseviimist käsitletud osaühingute kontekstis, kuivõrd aktsiaseltsi väikeaktsionäridele on loodud seadusandja poolt võrreldes osaühinguga terve rea lisakaitse vahendeid, samuti on eelduslikult aktsia osast ka mõnevõrra likviidsem.⁵¹ Praktikas aga ei pruugi ka aktsionärile võimaldatud lisakaitse vahendid tuua soovitud tulemust olukorras, kus vähemusaktsionäri õiguseid on rikutud. Olukorras, kus vähemusaktsionäri õigusi on rikutud, kuid viimasel puudub võimalus efektiivselt oma õigusi teostada on suhteliselt küsitav aktsiate mõnevõrra suurema likviidsuse ära kasutamine. Üldjuhul puudub kolmandatel osapooltel huvi sellises olukorras aktsiate omandamiseks. Seega võib vähemusaktsionär analoogselt osanikule olla seisus, kus kõiki asjaolusid arvestades oleks kõige mõistlikum lahendus aktsionäri aktsiaseltsist välja astumine. Selline tegevus peaks olema küll viimane abinõu ja väga äärmuslikel tingimustel teostatav.

4.4 Kokkuvõtte

Kokkuvõttes võib kahte viimast töö autori poolt välja käidud ettepanekut pidada suhteliselt äärmuslikeks, kuid olukorras, kus Eestis on väikeaktsionäride informeeritus ja võimalus saada

---

⁵⁰ Vutt, M. lk 93

⁵¹ Moor, M. Volens, U. Kas osanikul on õigus osaühingust välja astuda ja nõuda oma osa eest ühingult hüvitist? Juridica X/2012, lk 752

teavet kahjuks tihti puudulik⁵² ja ÄS § 287 lg 1 kohane aktsionäri õigus saada üldkoosolekult juhatuselt aktsiaseltsi tegevuse kohta teavet ei ole piisav tagamaks väikeaktsionäride õigusi, võiksid nad olla kaalumist väärt tagamaks vähemusaktsionäride kaitse suurendamist.

Reaalsemaks peab töö autor aga kohtupraktika väljakujunemise läbi vähemusaktsionäride õiguste kindlustamist ning võimalusel ka suurendamist. Teabenõude sisu selgem piiritlemine ning olulise kahju mõiste sisustamine teabe andmisest keeldumise alusena peaksid looma vähemusaktsionäridele vähemalt esialgse selguse ja õiguskindluse.

---

⁵² Hea Ühingujuhtimise Tava. Kommenteeritud väljaanne, arvutivõrgus:
http://www.fi.ee/failid/HYT_kommenteeritud.pdf. Viimati külastatud 13.05.2013. lk 6

Kokkuvõte

Käesolev bakalaureusetöö püüdis vastata küsimusele, kas aktsionäri õigus teabele on piisav tagamaks vähemusaktsionäri õiguste piisavat kaitse. Töö keskendus mittenoteeritud aktsiaseltside vähemusaktsionäride õigusele teabele. Autori hüpotees oli, et Eesti õiguses sätestatud võimalused ei ole käesoleval hetkel piisavad tagamaks efektiivselt vähemusaktsionäride õiguste kaitse. Eelkõige seisneb see vähemusaktsionäride puudulikus teabe hankimise võimaluses, mis omakorda takistab teiste aktsionäri õiguste efektiivset teostamist. Kokkuvõtteks on töö autor jõudnud järeldusele, et töö hüpotees on jäänud pidama ning vähemusaktsionäride õigused ei ole tõepooles piisaval määral kaitstud.

Bakalaureusetöö esimene peatükk keskendus aktsionäri informeerimise eesmärkidele, kuna aktsiaseltsi kohta teabe hankimine ei ole aktsionäri jaoks eesmärk omaette. Pigem on see meede teostamiseks kõiki teisi aktsionärile võimaldatud õigusi. Siiski on aktsionäri õiguste teostamise eelduseks asjaolu, et aktsionär on kursis aktsiaseltsi käekäiguga ja võimalike enda õiguste kuritarvitamisega.

Bakalaureusetöö teine peatükk keskendus traditsiooniliselt aktsionärile antava teabe mudelile ning analüüsib selle mudeliga kaasnevat probleeme. Selles peatükis andis autor ülevaate, kuidas tavapärastelt saavad aktsiaseltsi aktsionärid aktsiaseltsi kohta käivat teavet. Analüüsides teabe andmist erineva omandistruktuuriga aktsiaseltsides jõudis autor järeldusele, et aktsionäri õigused on kõige haavatavamad olukorras, kus aktsiaseltsil on palju väikeaktsionäre ja aktsiaseltsi sisulist juhtimist teostavad juhatuse liikmed ning olukorras, kus aktsiaseltsil on üks kontrolliv aktsionär, kes omab rohkem kui poolt hääletamiseks vajalikust aktsiakapitalist. Sellises olukorras on vähemusaktsionäril keeruline iseseisvalt teostama oma õiguseid, kuna peab praktikas arvestama kontrolliva aktsionäri poolt potentsiaalsetelt isiklike huvide eelistamist suhtluses aktsiaseltsiga.

Kolmandas peatükis andis autor ülevaate, kuidas toimub Eesti õiguse kohaselt aktsionäri poolt teabe taotlemine. Peatükk analüüsis, mis on teabe taotlemise eeldused kui ka kuidas teabe taotlemine praktikas välja näeb. Käsitleti nii aktsionäri poolt aktsiaseltsi juhatusele teabe taotlemist, juhatuse poolset teabe andmisest keeldumist kui ka vähemusaktsionäri võimalust pöörduda kohtusse taotlemaks teabe andmise otsustamise üldkoosolekule otsustamiseks andmist või siis kohtu enda poolt seisukoha võtmist, kas juhatuse peaks teavet taotlenud aktsionärile nõutud teavet andma. Analüüs tugines eelkõige olemasolevale Eesti

kohtupraktikale. Kokkuvõttes jõudis autor järeldusele, et kuigi aktsionäril on formaalsed võimalused teabe saamiseks, siis praktikas on õiguse teabele teostamine keeruline ning see valdkond vajab täiendavat tähelepanu.

Viimases peatükis käsitleb autor mõningasi ettepanekuid tagamaks vähemusaktsionäride õiguste parem kaitse. Eelkõige keskendutakse kolmele lahendusele, millest osade elluviimine jääb Eesti kohtute ülesandeks oma praktika välja kujundamisel.

Résumé

This bachelor's thesis was aimed to answer the question, whether shareholder's right for information is sufficient enough to guarantee the protection of minority shareholder's rights. Thesis concentrated on non-listed companies and their shareholder's right to information. The Hypothesis of the author was, that the measures provided in Estonian law are not sufficient enough to guarantee the protection of minority shareholders' right efficiently. First of all the problem stands in the limited possibilities for the minority shareholder to obtain information, which in turn hinders the realisation of other shareholders' rights. In conclusion the author has concluded that the hypothesis has proven correct and the rights of the minority shareholders' are not protected enough.

The first chapter of the work concentrated on the aims for informing the shareholder as obtaining information is not goal as itself. Rather obtaining information should be considered a measure to realise other shareholder rights at his disposal. But in the end, having information and clear overview of the company is the basis for shareholder action and realisation of one rights when those rights are violated.

The second chapter of the thesis concentrated on the traditional shareholder information model and analysed problems arising from that model. The author provided overview how usually shareholders obtain their company related information. By analysing disclosure of information in different ownership structured companies it was concluded, that shareholder right are most vulnerable in circumstances, where company has many shareholders and the material control of the company is in the hands of management. The other case is when the company has one controlling shareholder or shareholder block who controls more than the half of the voting stock. In that situation it is difficult for the minority shareholder to realise his right independently as he must act in the context where controlling shareholder has the incentive to act on his on interest in his position as controlling shareholder.

In third chapter the author provided overview of the request for information pursuant to Estonian law. The procedures were analysed to provide overview how this works out in practice. The request for information, management denial as well as shareholder right to proceed to realise his rights through court were considered. This chapter was mainly based on the analysis of the existing court practice in Estonia as there is lack of regulation and clarity on the matter at the moment. In conclusion the author concluded that although there are

formal set of rules for obtaining information, in practice the minority shareholder's request for information is rather complicated and the matter needs further attention.

Finally author provided some recommendation for granting better protection of the shareholder rights. The most practical and realistic solution is the further development of court practice, although some alternative options should be worthy to be considered.

Kasutatud kirjandus

1. Baums, T. Changing Patterns of Corporate Disclosure in Continental Europe: the Example of Germany, European Corporate Governance Institute, Law Working Paper, No. 04/2002
2. Baums, T. Scott, K. E. Taking Shareholder Protection Seriously? Corporate Governance in the United States and Germany, European Corporate Governance Institute, Law Working Paper, No. 17/2003
3. Greinoman, M. Aktsionäri mittevõraldised õigused, Juridica I/2001
4. Elst, C. V. der. Shareholder Mobility in Five European Countries, European Corporate Governance Institute, Law Working Paper, No. 104/2008
5. Kalas, M. Aktsiaseltsi vähemusaktsionäride kaitse probleem, Juridica, VI/1998
6. Loderer, C. F. Protecting Minority Shareholders: Listed vs Unlisted Firms, European Corporate Governance Institute, Finance Working Paper No. 133/2006
7. Moor, M. Volens, U. Kas osanikul on õigus osahingust välja astuda ja nõuda oma osast ühinguult hüvitist? Juridica X/2012
8. Vutt, A. Äriühingu organi otsuse vaidlustamisega seotud probleem, Juridica I/2005
9. Vutt, A. Vutt, M. Äriühingu osaniku ja aktsionäri teabeõigus Eesti kohtupraktikas, Juridica IX/2012
10. Vutt, M. Aktsionäri kahju hüvitamise nõue aktsiaseltsi ja selle juhtorgani vastu, Juridica II/2012
11. Vutt, M. Hea ühingujuhtimise tava tänapäevase ühinguõigusena, Juridica IX/2005

Kasutatud normatiivaktid

12. Äriseadustik, 15. veebruar 1995 - RT I 1995, 26, 355; RT I, 18.12.2012, 8
13. Raamatupidamise seadus, 20. november 2002 - RT I 2002, 102, 600; RT I, 25.05.2012, 16
14. Tsiviilseadustiku üldosa seadus, 27. märts 2002 - RT I 2002, 35, 216; RT I, 06.12.2010, 12
15. Võlaõigusseadus, 26. september 2001 - RT I 2001, 81, 487; RT I, 05.04.2013, 4

Kasutatud kohtupraktika

16. RKTKm 3-2-1-145-04
17. RKTKm 3-2-1-29-08

- 18. RKTKm otsus 3-2-1-35-08
- 19. HMK Kentmanni 2-11-33280 (koopia autori valduses)
- 20. HMK Kentmanni 2-06-29505

Muud allikmaterjalid

- 21. Hea Ühingujuhtimise Tava, kommenteeritud väljaanne, arvutivõrgus:
http://www.fi.ee/failid/HYT_kommenteeritud.pdf. Viimati külastatud 13.05.2013.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Mirko Kikkamägi

(autori nimi)

(sünnikuupäev: 30.03.1988)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
Vähemusaktsionäri õigus teabele,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on Andres Vutt,

(juhendaja nimi)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 13.05.2013